

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potenciala za trajnostni razvoj v okviru EU.

*Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi **Integral Green Slovenia** (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.*

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

DVANAJSTI TEDEN

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 57. nadaljevanje

15. 5. 2018

57. Perspektive širše pojmovanega socialnega podjetništva v Sloveniji

V zadnjih štirih nadaljevanjih **Integralne serije**, ki orisujejo raznoliko pokrajino »severnega«, to je socialnega, na znanju temelječega pristopa v gospodarstvu, smo večkrat povzeli iz nedavne študije slovenskega sociologa Adama in soavtorjev¹. To delo štejemo za enega ključnih virov o stanju in perspektivah socialnega podjetništva v širšem smislu v Sloveniji, z ustrežno mednarodno razsežnostjo. Ko govorimo o socialnem podjetništvu v širšem smislu, po citirani študiji štejemo: nevladne organizacije; zadruge; invalidska podjetja

¹ Adam, F. (ur.): O stanju in perspektivah socialnega podjetništva v Sloveniji in Hrvaški. IRSA, Ljubljana, 2015. Dostopno prek: http://www.institut-irsa.si/images/stories/soc_pod.pdf. Med glavnimi avtorji študije sta tudi Dane Podmenik in Goran Milošević.

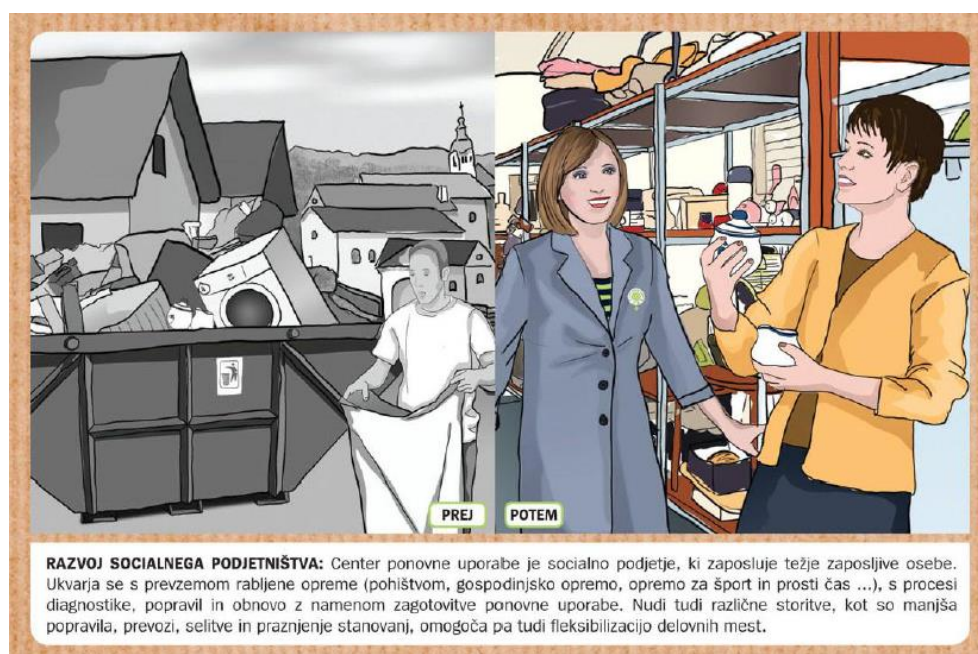
Iz poročila smo na primer povzeli nekaj zaključkov o razvoju zadružništva ([53. nadaljevanje](#)), v [54. nadaljevanju](#) smo citirali ključne vidike in indikatorje socialnega podjetništva po EMES, ugotovitve o stanju socialnega podjetništva v celoti smo povzeli tudi v [55. nadaljevanju](#).

in zaposlitvene centre; registrirana socialna podjetja ali socialna podjetja s statusom (s pravno-organizacijskimi oblikami: zasebni zavod, društvo, družba z omejeno odgovornostjo, zadruga, fundacija) – to so socialna podjetja v ožjem smislu; podjetja z družbenim učinkom.

V zadnjem, 56. nadaljevanju, smo sledili zaključku Adama in soavtorjev, da bi bilo potrebno večjo pozornost v smislu potencialov za nadaljnji razvoj nameniti novo nastajajočim (mikro in majhnim) podjetjem z družbenim učinkom, katerih nosilci so predvsem (visoko) izobraženi mladi. Tako smo predstavili nekaj podatkov in spoznanj o mladih Slovencih, ki so uspeli z množičnim financiranjem, in opozorili na vlogo sodela (coworkinga). Ko govorimo o mladih, govorimo o naši prihodnosti. Zato temu prispevku logično sledi razmislek o perspektivah širše pojmovanega socialnega podjetništva. Z vidika integralne zelene ekonomije bi morale biti socialno podjetništvo v širšem smislu še posebej perspektivno za Slovenijo in za Evropo. Kaj pa o potencialih tega, družbeno koristnega podjetništva, menijo Frane Adam, Dane Podmenik in Goran Milošević?

Dr. Darja Piciga

Socialno podjetništvo je v Sloveniji postalo predmet širšega zanimanja šele v zadnjih letih, kar lahko pripišemo tudi gospodarski krizi in iskanju novih ekonomskih modelov, ki bi bili socialno bolj trajnostni. Posledično je v javnosti še premalo poznano in velikokrat tudi narobe razumljeno, saj se enači zaposlovanjem ranljivih skupin oz. socialnim kolektivom.² Dodatno, tudi zaradi socialistične zgodovine, izraz socialno podjetništvo povzroča zmedo in antipatijo.

Slika zgoraj: Tudi zaradi zakona o socialnem podjetništvu, ki je začel leta 2012, je Center ponovne uporabe (CPU) Rogaška Slatina s pomočjo komunalnega podjetja OKP Rogaška Slatina postalo prvo socialno podjetje v Sloveniji, katerega osnovno poslanstvo je zaposlovanje težje zaposljivih oseb in njihova integracija v družbeno okolje ter trg dela, zlasti na področju "waste designa". (Več o CPU: <http://www.cpu-reuse.com/>)

Naša raziskava leta 2014 je pokazala, da je bilo socialno podjetništvo v Sloveniji še v inicialni fazi, njegov delež pri zaposlovanju ali po prihodkih (BDP) je bil zelo majhen, celo v primerjavi z evropskim (EU) povprečjem. Ob tem velja poudariti, da so tovrstne statistike in klasifikacije precej nezanesljive in med

² Kot najbolj viden učinek socialnih podjetij v Sloveniji se kaže zaposlovanje ranljivih skupin, kar je rezultat vladne politike reševanja strukturne brezposelnosti (Poročilo Evropske komisije o stanju socialnega podjetništva v Sloveniji, 2014).

državami le delno primerljive. Iz naše analize izhaja, da je bilo socialnih podjetij (če mednje uvrščamo le tista, ki so pridobila ta status v predhodnih dveh letih oziroma po sprejetju zakona ter združeno organizirana podjetja) največ v manj razvitih ali zaostalih (depresivnih) regijah vzhodne Slovenije. Slednje lahko razložimo z dejstvom, da tako država kot občine na ta način poskušajo olajšati brezposelnost in pospešiti podjetništvo. Ali ji to uspeva, je drugo vprašanje. Ključni problem se kaže v tem, da je socialno podjetništvo preveč odvisno od javnih subvencij in državnih pomoči (subvencije za javna dela). Dohodek, ki se zasluži na trgu, je zato relativno majhen. Število zaposlenih v socialnem podjetništvu se sicer povečuje, a je kljub temu zanemarljivo. Podjetja so majhna, pretežno delovno intenzivna, sodelovanja med njimi pa je malo. Na večji učinek socialnih podjetij v ekonomskem in razvojnem smislu lahko računamo šele takrat, ko bo prišlo do skupnih nastopov, združevanj funkcij na osnovi sodelovanja tudi s komercialnimi podjetji v smislu pametne specializacije, grozdenja in mreženja. Socialno podjetništvo ima torej perspektivo in dobre obete v prihodnosti, vendar pod pogojem, da se integrira v nove podjetniške modele zelenega in krožnega gospodarstva ter postane atraktivno za visoko izobražene in inovativne kadre.

Slika: Sklad 05 smo leta 2015 identificirali kot edino podporno okolje, specializirano za financiranje socialnega podjetništva. (<http://www.sklad05.si/>)

Konec leta 2014 je bilo v Sloveniji 56 poslovnih subjektov s statusom socialnega podjetja³. V začetku leta 2017 pa je bilo registriranih že 266 socialnih podjetij, med njimi 67 društev, 90 zasebnih zavodov, 67 zadrug in 29 zasebnih organizacij z omejeno odgovornostjo. Po našem mnenju je do tako hitrega porasta verjetno prišlo zaradi specifičnih spodbud iz javnih sredstev, ki so bila vezana na status socialnih podjetij.

Iz dosedanje analize lahko sklepamo, da socialno podjetništvo (tako v širšem kot ožjem pomenu) v Sloveniji – tako na nacionalni kot na regionalni ravni – še vedno ne igra pomembnejše gospodarske vloge, prav tako ne v smislu zaposlovanja ali inovativnosti. Vendar so iniciative različnih akterjev, od socialnih podjetnikov do akterjev podpornega okolja in akterjev na državni (vladni) ravni vseeno sprožile nekaj učinkov v smislu povezovanja, pa tudi spodbud za prevzemanje podjetniške vloge. Ta vloga se pravzaprav na novo definira. Večina socialnih podjetij namreč izvira iz ti. tretjega sektorja (NVO in civilnodružbenih organizacij) in se šele v zadnjem času počasi premika v drugi sektor (poslovno-podjetniški sektor). Naše mnenje je, da bo socialno podjetništvo ostalo hibriden pojav, s tem, da bo moralo bolj opredeliti svoj odnos do drugih komercialnih podjetij, kot tudi svoj nastop na trgu. Prav tako se bo socialno podjetništvo moralo osvoboditi prevelikega državnega paternalizma. To bo sicer v Sloveniji malo težje, saj tu prevladuje tip državnega kapitalizma in so državne intervencije pogoste tudi v zasebno gospodarstvo oziroma na nivoju tržnih podjetij (zlasti z vidika državnih pomoči in raznih razpisov). Po drugi strani se pričakuje umik države iz določenih sektorjev. Gre predvsem za podeljevanje koncesij za nekatere javne storitve privatnim organizacijam, kar odpira nove možnosti za razvoj socialnih podjetij in nasploh tretjega sektorja.

Ključno vprašanje je, ali so bodo socialna podjetja in zadruga začela povezovati med seboj (sedaj se uveljavljajo šibki poizkusi ti. coworkinga ali sodela) v podjetniške grozde. Še pomembneje pa bi zanje bilo, da bi se poslovno povezovala z drugimi (zlasti visokotehnološkimi podjetji) in začela zasedati tržne niše v okviru zelenega (krožnega) gospodarstva, na primer v ponovni uporabi (re-use) in industrijski simbiozi. Nekaj majhnih nastavkov v tej smeri obstaja, vendar brez podpore in vizije ter strateške presoje tega ne bo mogoče izvesti. Nastanek novih podjetij in rast uspešnejših pa je pogojena z infrastrukturo v obliki finančnih mehanizmov ter investorjev, potrebna bo tudi ustrezna promocija. Menimo, da se bodo premiki v tej smeri začeli z internacionalizacijo in s tem, da bodo v socialna podjetja ali zadruga začeli vstopati diplomanti,

³ Podatki iz Evidence socialnih podjetij, ki je bila leta 2014 tako kot socialno podjetništvo v celoti v pristojnosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, sedaj pa v pristojnosti Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ([evidenca dostopna prek http://www.mgrt.gov.si/delovna_podrocja/socialno_podjetnistvo/evidenca_so_p/](http://www.mgrt.gov.si/delovna_podrocja/socialno_podjetnistvo/evidenca_so_p/)).

strokovnjaki in inovatorji raznih smeri. To bi v okviru regij lahko pripeljalo do ekonomskega preboja. Ustvarilo bi inovativna jedra in kreativni potencial.

Za posebej perspektivne oblike socialnega podjetništva v širšem smislu štejemo novo nastajajoča (mikro in majhna) podjetja z družbenim učinkom, katerih nosilci so predvsem (visoko) izobraženi mladi. Pri tem ne gre za »klasična« družbeno odgovorna podjetja, ampak zlasti za podjetja, ki že v svojem bistvu oz. poslovnem modelu rešujejo družbene ali okoljske probleme in s tem ustvarjajo pozitiven družbeni učinek. Njihova dodatna značilnost je visoka stopnja kreativnosti in inovativnosti, bodisi tehnološke ali storitvene. Veliko od teh podjetij se razvija v okviru novih podporno-sodelovalnih okolij, kot so start-up in coworking centri. Kar nekaj jih je uspešnih tudi na mednarodni ravni, tudi s pomočjo množičnega financiranja, ki je postalo v Sloveniji še zlasti pomembno zaradi pomanjkanja dostopnih zagonskih sredstev. Poleg popularizacije podjetništva, menimo, da so gonilne sile naraščajočega števila tovrstnih podjetij, zlasti socio-ekonomske razmere (pomanjkanje delovnih mest), želja po samouresničitvi in inovativnosti oz. kreativnosti ter želja po aktivnem prispevku k pozitivnim spremembam v družbi oziroma okolju. Kljub temu pa se v večini ta podjetja ne identificirajo s socialnim podjetništvom, saj jih le-to zaradi negativne konotacije in ozko usmerjene zakonodaje odbija. Podatkov o številu in značilnostih podjetij z družbenim učinkom ni na voljo, zato bi bilo potrebno izvesti poglobljeno raziskavo, s katero bi lahko pridobili vpogled v njihovo delovanje.

Socialno podjetništvo je vsaj v smislu start-upov socialno vpeto, zato je nujno investirati v socialni kapital in razvoj ekosistema na lokalni ravni, še zlasti pa v motiviranje izobraženih mladih, saj so ključni akterji v tem razvoju.

Prof. Frane Adam, Dane Podmenik in Goran Milošević